

Maimo Henrikssonin läksiäisseminaari
Ulkoministeriö
18.8.2010

Aleksanterinkatu 15B
00100 Helsinki, Finland
office@eastoffice.fi
www.eastoffice.fi

René Nyberg
CEO, Ambassador (ret.)

rene.nyberg@eastoffice.fi
Tel: +358-10-841 4101
Mob: +358-50-420 3840
Fax: +358-10-841 4110

Public-private on Venäjällä välttämätöntä

Tarkastelen seuraavassa Venäjän modernisoitumisen haastetta ajankohtaisen esimerkin valossa. Lopuksi kuvaan lyhyesti Suomen elinkeinoelämän kontakteja Venäjän poliittiseen johtoon.

Protektionismia vai politiikkaa?

En tiedä, kuinka moni teistä huomasi Hufvudstadsbladetin mielipidekirjoituksen 24.7.2010. Siinä idänkaupan veteraani Carl-Fredrik Geust kommentoi Suomen elintarvikevientä kohdannutta vientikieltoa. Hänen neuvonsa on bilateraalikaupassa koeteltu keino ja hänen esimerkkinsä on 1980-luvun Nokia.

”Dagens förhandlingsmetodik i österled tycks skilja sig markant från den bilaterala sovjethandelns glanstid (...) då man gjorde allt för att uppfylla den sovjetiska kundens tekniska specifikationer och krav i minsta detalj.”

Geustin esimerkki Nokiasta on teollisuushistoriallisesti mielenkiintoinen, kuten Martti Häikön Nokia-historiasta tiedämme. Muuten vanhan ystäväni Geustin neuvo menee nykyaikaan sovellettuna pieleen.

Kesän maito- ja lihakiista, joka vielä osittain jatkuu, ei ollut ensimmäinen laatuaan, eikä todennäköisesti viimeinen. Se ei myöskään ollut taloudellisesti vakavin kiista, joka on leimahtanut Venäjän ja EU-maiden välillä.

Oleellista on osata erottaa näiden tuontikieltojen luonne ja niiden syyt. – Koska on kyse protektionismista ja koska politiikasta tai byrokraattisesta epäpätevyyydestä. Protektionismista on myös kyse, jos vientiä vaikeutetaan, jotta ulkomainen yritys siirtäisi tuotantoaan Venäjälle. Tunnetuin esimerkki ovat puutullit, joiden julkisanottuna tarkoituksena on pakottaa metsäteollisuus investoimaan Venäjälle.

Jos äkillisen tuontikiellon kohteena on esimerkiksi kananliha, epäily protektionismista on vahva, sillä Venäjän omavaraisuus siipikarjan tuotannossa on suhteellisen suuri. Jos kysymyksessä on sianliha, epäilykselle saattaa olla aihetta. Jos kyseessä taas olisi naudanliha, protektionismi on poissuljettu, sillä Venäjän omavaraisuus on hyvin alhainen. Kun kyseessä ovat maitotuotteet, on tilanne aika tavalla selvä. Venäjä ja sen suuret kaupungit ovat vahvasti tuontiriippuvaisia. Pietarissa käytettävästä maidosta noin 60 prosenttia on maitojauhetta. Tuore maito on yhä luksusta ja siksi myös kallista.

Aleksanterinkatu 15B
00100 Helsinki, Finland
office@eastoffice.fi
www.eastoffice.fi

René Nyberg
CEO, Ambassador (ret.)

rene.nyberg@eastoffice.fi
Tel: +358-10-841 4101
Mob: +358-50-420 3840
Fax: +358-10-841 4110

Pitääkö Valion ja Arla-Ingmanin noudattaa Geustin koeteltua keinoa ja siirtyä tuotannossaan GOST-standardeihin? Tiettyyn pisteeseen asti viejän pitää taitavasti neuvotellen sopeuttaa tuotantonsa ostajan vaatimuksiin. Mutta kysymys on huomattavasti laajempi ja periaatteellisempi, erityisesti Venäjän itsensä kannalta. **Venäjän pyrkimys ”modernisoitua” on selväkielellä sanottuna pyrkimys integroitua ympäröivään maailmaan.** WTO-jäsenyys on koetinkivi ja myös symboli. Mitä tulee normeihin ja standardeihin, niin maailmassa ei ole EU:n voittanutta. EU on standardien suurvalta ja GOST mennyttä aikaa. Ehkä merkittävin esimerkki Putinin ensimmäisen kauden kesken jääneistä projekteista on Venäjän teknisten normien ja standardien uusimisen lopahtaminen.

Sertifioida vai ei?

Talousministeri Herman Gref totesi EU-lähettiläille vuonna 2002, että kyllä minä ymmärrän sertifiointivaatimuksen, mutta sitä en käsitä, miksi meidän pitää sertifioida sveitsiläiset kellot. Vasta tänä kesänä Venäjä luopui vaatimuksesta katsastaa uudet tuontiautot.

Sertifiointi yms. byrokratian purkamisvaatimus kuulostaa yksinkertaiselta, mutta mieleeni jäi myös eräs raivostunut puheenvuoro duumassa, kun kommunistiedustaja heitti syytöksen Grefille tai hänen kollegalleen finanssiministeri Aleksei Kudrinille. ”Tiedättekö kuinka monesta työpaikasta on kyse?”. Neuvostobyrokratian purkaminen on vasta alkanut ja samalla uutta on rakennettu, niin että virkamiehiä on tänään itse asiassa enemmän kuin neuvostoaikana.

Istuimme Antti Helanterän kanssa 2008 Irkutskin talousfoorumin sivutilaisuudessa, todennäköisesti ainoina ulkomaalaisina, kuuntelemaan liikenneministeri Igor Levitinin puheenvuoroa. Hän pohti infran rakentamista yleensä ja GOST-standardien kuristusotetta erityisesti. Modernien standardien puuttuminen estää nykyaikaisen teknologian käytön ja johtaa korrupioon. Hänen esimerkkinsä oli Venäjän pisin riippusilta, jota rakennetaan Vladivostokista Ostrov Ruskille. GOST ei tunne sillan edellyttämää teknologiaa, teräslaatuja yms. (Vladivostokissa järjestetään vuonna 2012 APEC-konferenssi ja Ostrov Ruskille

rakennettavasta kokonaisuudesta tulee tämän jälkeen Kaukoidän federaatioyliopiston kampus.)

Esimerkkejä riittää, mutta mielenkiintoista on huomata, että Kazakstanin ja Valkovenäjän kanssa solmitun tulliunionin myötä Venäjä omaksuu huomattavan määrän näiden maiden määräyksiä ja standardeja, jotka ovat EU-normeja, kätevästi venäjäksi käännettyinä.

Venäjällä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin integroitua – näin minä ymmärrän modernisoitumisen.

Aleksanterinkatu 15B
00100 Helsinki, Finland
office@eastoffice.fi
www.eastoffice.fi

René Nyberg
CEO, Ambassador (ret.)

rene.nyberg@eastoffice.fi
Tel: +358-10-841 4101
Mob: +358-50-420 3840
Fax: +358-10-841 4110

Yhteydet huipputasolla

Kuten ulkoministeri Alexander Stubb eilen totesi Porissa Kokoomuksen ministeriryhmän kesäkokouksessa ”... Suomen näkökulmasta Venäjä on äärimmäisen tärkeä”. Näin on, ja siksi lopuksi vielä kurkistus viranomaisten ja yritysten välisiin suhteisiin.

Yhteys viranomaisiin on Venäjällä aina tärkeää, yrityksille se on usein elintärkeää. Kun yritykset lännessä palkkaavat PR-ihmisiä (*public relations*) ja vaalivat IR:ää (*investor relations*), niin Venäjällä tarvitaan GR-osaajia (*government relations*).

Vaikka Venäjä on markkinatalous, taloudellisesti merkittäviä investointeja ei voi tehdä ilman poliittista varmistusta. Kotimaan poliittisen johdon tuki edistää Venäjän johdon siunauksen saamista. Tiiviit kahdenväliset poliittiset ja henkilökohtaiset suhteet hyödyttävät aktiivista talouselämää. Viesti korkealta tasolta saadusta tuesta tavoittaa tehokkaasti koko komentoketjun. GR-tehtävät eivät kuitenkaan pääty Kremlin tai Valkoisen talon siunaukseen. Joskus ne vasta alkavat poliittisen hyväksynnän saamisesta.

Poliittisen tuen tarve ja GR-ponnistelujen merkitys johtuu puuttuvasta oikeusturvasta. Vaikka Venäjä on markkinatalous, se ei ole oikeusvaltio. Suurin riski Venäjällä on yhä maariski. Jos suomalaisilla yrityksillä on Venäjällä joskus vaikeaa, niin voimme vain kuvitella millaisten ongelmien kanssa venäläiset yritykset kamppailevat. Ulkomaiset investoinnit ja niiden mukana leviävät vaikutteet kuitenkin avaavat ja muuttavat Venäjää. Esimerkistä käyköön presidentti Dmitri **Medvedevin** kansliapäällikön sijaisen Vladislav **Surkovin** toteamus Skolkovo-Piilakso -hankkeen tueksi: ”Patrioottina toivon mahdollisimman monen ulkomaisen työskentelevän Venäjällä.”

Putinin tapaamiset

Tarve kehittää ja systematisoida Venäjän poliittisen johdon tapaamisia on kantanut kuluneen vuoden aikana hedelmää. Ryhmä teollisuusjohtajia

tapasi Jorma **Ollilan** johdolla pmi Putinin kesäkuussa 2009 Helsingissä pääministeri Matti **Vanhasen** läsnä ollessa. Seuraava, huolellisesti valmisteltu tapaaminen toteutui Tasavallan presidentti Tarja **Halosen** tuella ja läsnä ollessa maaliskuussa 2010 Pietarissa. Jälkimmäinen tapaaminen, joka kesti simultaanitulkattuna yli kaksi tuntia, päättyi **Putinin toteamukseen, että jos teillä on operatiivisia asioita, tavoitatte minut aina puhelimitse presidentin tai pääministerin kautta, ja mikäli niin toivotte, voimme tavata vastakin.**

Aleksanterinkatu 15B
00100 Helsinki, Finland
office@eastoffice.fi
www.eastoffice.fi

René Nyberg
CEO, Ambassador (ret.)

rene.nyberg@eastoffice.fi
Tel: +358-10-841 4101
Mob: +358-50-420 3840
Fax: +358-10-841 4110

Pietarin tapaamisen tehokkuudesta kertoo Nokian Renkaiden esimerkki. Toimitusjohtaja Kim **Gran** selosti tarkkaan harkitussa puheenvuorossaan Nokian Renkaiden tulliongelmiä. Pietarin itäpuolella, Vsevolozhkissa sijaitsevalla tehtaalla on vaikeuksia saada renkaita tehokkaasti vientiin, kun talven ensimmäinen lumi on satanut. Granin mukaan Nokian Renkaat "*Made in Russia*" ovat Venäjän suurin yksittäinen vientiin menevä kulutustavaraohyödyke. Hämmästynyt Putin tarkensi kysymällä kuulleensa oikein. Kaksi päivää myöhemmin Putin otti Nokian Renkaiden tulliongelman esille Venäjän hallituksen puheenjohtajistossa, ja asia tuli julkiseksi.

Business Council

Samassa yhteydessä Putin ehdotti suomalais-venäläisen *Business Councilin* perustamista. Pari viikkoa myöhemmin talousministeri Elvira **Nabiullina** kertoi, että Venäjän puolelta *Councilia* johtaisi rautateiden pääjohtaja Vladimir **Jakunin** ja välitti toivomuksen, että Suomen puolelta tehtävään tulisi Jorma Ollila. Puheenjohtajat ovat tähän mennessä tavanneet kerran ja kirjeenvaihdossa määritelleet työnsä tavoitteen.

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) pyynnöstä Jorma Ollila kokoaa ja johtaa Suomen elinkeinoelämän valtuuskuntia tapaamisissa Venäjän poliittisen johdon kanssa. Tässä hän tukeutuu EK:n sekä East Officen osaamiseen.

Päätösvallan keskittäminen poliittiselle huipulle kuvaa Venäjän järjestelmää. Sen heikkoudet ovat ilmeiset, mutta pätevä GR-osaaminen voi myös hyödyntää sitä. GR-toiminnan ydin Suomen kannalta on *public-private* eli valtion ja elinkeinoelämän luonteva yhteistyö eri tasoilla suhteessa Venäjään.

Pmi Putinin ehdotus säännöllisistä tapaamisista Suomen teollisuusjohtajien kanssa noudattaa samaa linjaa kuin mikä on Venäjän käytäntö muun muassa Saksan kanssa. Venäjän poliittisen johdon ja Suomen teollisuuden tapaamisten vakiintuminen olisi merkittävä saavutus. Sen varmistaminen edellyttää paitsi tapaamisten huolellista valmistelua myös Suomen valtionjohdon jatkuvaa tukea.

Mitalin toinen puoli on *Business Council* ja sen avaamat mahdollisuudet verkottua Venäjän elinkeinoelämän johdon kanssa sekä tutustua henkilökohtaisesti Venäjän teollisuuteen. Yritysjohtajien suorat yhteydet ovat Venäjällä arvokkaita, sillä ne tukevat sekä GR-toimintaa että IR-tavoitteita. Investointien valmistelu Venäjällä edellyttää huolellista pohjatyötä. Teollisuusjohtajien keskinäinen yhteydenpito auttaa oikean lähestymistavan löytämistä suhteissa viranomaisiin, erityisesti paikallistasolla.

Aleksanterinkatu 15B
00100 Helsinki, Finland

office@eastoffice.fi
www.eastoffice.fi

René Nyberg
CEO, Ambassador (ret.)

rene.nyberg@eastoffice.fi
Tel: + 358-10-841 4101
Mob: + 358-50-420 3840
Fax: + 358-10-841 4110